

Leraar zijn is groei begeleiden

Situering

Diaconie, het Goede Doen namens een gemeenschap, vergt een aantal kwaliteiten. Dat kunnen praktische vaardigheden zijn, zoals het organiseren van een inloopmiddag of het rondbrengen van voedsel pakketten. Een deel van de taken vraagt daarnaast om mensen die de diaconale boodschap kunnen overbrengen, zodat deze activiteiten bedacht en georganiseerd kunnen worden. Er wordt een overtuigende visie overgebracht om iets op poten te zetten, zodat er geld voor vrijgemaakt wordt, faciliteiten ter beschikking gesteld worden en anderen zich willen inzetten om tot een goed resultaat te komen. Het is dus meer dan een kartrekker vinden. Je hebt dan een 'leraar' nodig, iemand zoals we in Jezus zien in zijn rol als zijn leerlingen hem als Rabbi aanspreken. Iemand die de club kan leiden in het proces van "waarom en waartoe". Iemand die mét anderen kan bedenken 'hoe dan'.

Deze module geeft de mogelijkheid om in een klein groepsverband of individueel stil te staan bij wat zo'n leraar binnen het diaconale werkveld nodig heeft om te inspireren en daarbij geloofwaardig zijn en te blijven. Er worden reflexiemogelijkheden geboden en suggesties gedaan om het eigen leraarschap te ontplooien.

Daarnaast wordt aangegeven hoe je als parochie leraar kunt zijn voor de gemeenschap. Daarvan hopen we immers dat deze een groei doormaakt in visie op diaconie en inzicht in maatschappelijke en persoonlijke vraagstukken waarin de parochie een diaconale rol zou kunnen vervullen.

Opzet

De opbouw is zo gemaakt dat er eerst gezocht wordt naar de eigen inzichten in het "leraar-zijn". Vervolgens komt er een deel van een verhaal, dan volgt een opdracht die weer wordt verwerkt via een volgend deel van het verhaal.

Het programma is zo opgezet dat het zowel individueel doorlopen kan worden als met enkele mensen samen. De oefeningen zijn voor iedereen, zonder specifieke pedagogisch opleiding te doen. Om deel te nemen is het niet nodig dat alle aanwezigen van plan zijn zich als leraar te manifesteren. De bijdrage van ieder zal verrijkend zijn voor hen die dat wel willen. Er is bij meerdere deelnemers een bijeenkomst van 2 uur nodig.

Indien de module individueel doorlopen wordt, is het raadzaam om achteraf de bevindingen over het eigen leiderschap met iemand te delen en te vragen om reflexie. Dat kan ook een huisgenoot of een collega zijn.

De deelnemers voeren opdrachten uit, die in perspectief worden geplaatst door een verhaal. De volgende elementen komen aan de orde:

- Herinnering aan eigen leraren en hun specifieke kwaliteiten
- Inventarisatie kwaliteiten voor leraarschap

- Zoeken naar vormen van diaconaal leraarschap van de parochie

Vooraf: Werk opdracht voor opdracht uit en lees de tussenliggende verhalen niet vooraf. Er zit namelijk een opbouw in die het best stap voor stap doorgemaakt kan worden.

Programma

Opdracht 1: Herinnering aan eigen leraren en hun specifieke kwaliteiten

Bedenk van welke mensen je in het verleden belangrijke dingen hebt geleerd. Dat kunnen echte leerkrachten geweest zijn, maar misschien ook een jeugdleider, een trainer of je oma. Beschrijf welke eigenschappen van deze personen hebben bijdrage hebben geleverd aan jouw ontwikkeling. Neem hier ruim de tijd voor. Bij een groep: wissel dit uit.

Verhaal deel 1

Een leraar levensbeschouwing ging naar de reünie van zijn oude school. De vorige van 10 jaar geleden had hij overgeslagen, omdat hij in die periode door de zoveelste reorganisatie een burn-out had opgelopen. Toen had hij grote twijfels over het nut en effect van leraar zijn en had daarom geen zin al die leerlingen tegen te komen, ten opzichte wie hij naar zijn gevoel tekortgeschoten was. De tijd als zo danig en de praktijk van laatste jaren van zijn leraarschap hadden hem van die gedachte genezen. Nu had hij er wel zin in. Hij wilde graag weten hoe het met zijn leerlingen ging.

Omdat hij zich toch een beetje onhandig voelde en bang was dat de gesprekken stil zouden kunnen vallen of niet meer zouden opleveren dan verhalen over huidige woonplaatsen, werkadressen en aantallen kinderen, gaf hij zichzelf een opdracht mee voor die dag. Hij stelde zichzelf vooraf ten doel dat hij antwoord wilde hebben op de vraag of zijn leerlingen iets kunnen noemen wat ze van hem geleerd hadden, waar ze nu nog iets aan hebben.

Opdracht 2

Maak uit boven gevonden eigenschappen uit opdracht 1 een lijst van eigenschappen die je kunt verbinden aan leraar-zijn. Gebruik daarbij insteken zoals:

- Hongerig maken naar kennis
- Die kennis begrijpelijk en aantrekkelijk kunnen overdragen
- Het gaat buiten feiten kennis ook over het overdragen van visie en waarden
- Er is een spanning tussen de gestelde kaders waarbinnen het moet gebeuren en de ruimte die leerlingen als individu nodig hebben om te kunnen groeien.
- Soms moet je een tuinman zijn

Bij een groep: wissel dit uit.

Verhaal deel 2

De volgende dag belde hij zijn broer om te vertellen wat hij had meegemaakt. “Natuurlijk wisten niemand meer iets van de feitjes die ze voor proefwerken moesten weten, behalve de uitslovertjes van toen. Maar iemand zei dat hij nog vaak terughadert aan hoe we het indertijd hebben opgelost, toen bleek dat er geld uit de kas van de feestcommissie ontbrak. Hoe even iedereen verdacht was en daarom anders met elkaar omging. Hoe we de nu nog steeds onbekende dader de ruimte hebben gegeven om het geld terug te geven, zonder verdere gevolgen. Hij zei dat hij later van die les in zijn werk gebruik heeft gemaakt.

Iemand anders vertelde dat ze zich altijd de kleinste, lelijkste en domste voelde en vreselijk kwaad was dat ik haar juist aanwees als voorzitter van de jaarlijkse vastenactie, en niet die populaire griet die het zo graag wilde doen. Maar dat ze daar aan haar talenten toekwam en uit haar schulp kon kruipen. Nu stelt ze zich als leidinggevende de taak om steeds te zoeken naar de meest onzichtbare van haar werknemers, om die in het licht te zetten en zo te laten groeien. Ze praat erover als een orchidee in een kas.

Een derde, een typisch bètamannetje, kon zich nog herinneren dat toen een klasgenoot te horen had gekregen dat hij niet lang meer te leven had, hij helemaal in de war was en niets kon bedenken om te schrijven als troost op de afscheidskaart. Hij was bang dat hij daardoor harteloos en onverschillig zou overkomen. Ik schijn toen gezegd te hebben dat hij kon schrijven dat hij er stil van was en geen woorden had bij zoveel grote gevoelens. Later werd hij als onderzoeker voor steeds grotere vragen over de wereld en het leven gesteld. Hij gebuikt nu boeddhistische meditatie om de Grote Vragen los te laten en wat Is te laten Zijn. Hij vindt zich een verantwoordelijk deel van de samenleving, maar beseft ook dat hij maar een heel klein schakeltje is in de tijd. Hij kreeg er een kleur van verlegenheid bij toen hij dit vertelde.”

De leraar hoefde de reactie van zijn broer niet eens te horen. Hij wist dat hij het goed had gedaan.

Opdracht 3

Om diaconie vorm te geven in een parochiegemeenschap is kennis nodig over de welke noden er zijn en hoe deze zich manifesteren. Die kennis moet bij de gemeenschap landen in verschillende lagen en daarom op verschillende manieren. Het bestuur heeft andere informatie nodig dan iemand in een werkgroep, of de lezers van het parochieblad. Steeds is echter van belang dat het bijbrengen van die kennis meer is dan feitenoverdracht. Een goede leraar weet dat feiten een middel zijn tot het doel : de toepassing. Staartdelingen aanleren kost heel wat zweetdruppels. Bij de verdeling van het strooigoed dat Zwarte Piet die nacht achter liet, blijkt het toch niet voor niets geweest.

Het gaat er om, om met de feiten (het middel: het aantal pepernoten) de “leerlingen” te sensibiliseren (Het middel: de wens om eerlijk ten opzichte van elkaar te zijn en niet de grote graaiers het meest te geven) om iets te doen (het doel: eerlijk delen).

Ga na bij twee huidige diaconale activiteiten vanuit noden deze zijn ontstaan. Bijvoorbeeld ziekenbezoek of een sponsoractie voor de voedselbank. Op welke manier zijn hier mensen voor warm gemaakt, gesensibiliseerd? Welke leraarskwaliteiten zijn hierbij ingezet?

Bij een groep: wissel dit uit.

Verhaal deel 3

De broer van de leraar bleef stil aan de andere kant. Even leek het of hij niet geluisterd had. Toen vroeg hij: "Vind je het voldoende dat je na 35 jaar lesgeven drie positieve verhalen gevonden hebt over je functioneren? Ze gaan niet eens over je specifieke vakgebied." Het was of het oude broertjesvenijn uit hun jeugd weer opspeelde. Wat was dat voor een opmerking? Welke lading had die? Cynisch, arrogant, minachtend? Toch hoorde de leraar in de stem iets anders? Er klonk iets verwachtingsvol in door?

"Ik begrijp wat je vraagt. Je bent bang dat ik weer in mijn onzekerheid van 10 jaar geleden glijd. Wees maar niet bang. We strooien veel zaadjes die nergens wortel schieten. Een enkele vindt vruchtbare grond. Maar waar gaat het om bij een vak als levensbeschouwing? Bijbelse geschiedenis? Het onderscheid tussen de betekenissen van de feestdagen van de diverse religies? De wegwijzers zoeken van de mysteriën in het leven. Klopt allemaal. Maar dat zijn de middelen en met welk doel worden ze ingezet? Dat mensen zich geroepen weten een ander nabij te zijn. Dat mensen zich gezien, gewenst en nodig weten in samenlevingsverbanden. Dat het kwetsbare in de schepping een plaats heeft en niet wordt weggeorganiseerd. Ik heb maar drie verhalen gehoord. Dat is genoeg want ze gingen over die essentie. Deze verhalen hebben hun eigen zaadjes laten waaien, waarvan er enkele bij de werknemers van mijn leerlingen geworteld zijn en hopelijk weer tot nieuwe zaden leiden."

Opdracht 4

Ga voor enkele diaconale activiteiten na in hoeverre meer diaconaal leraarschap wenselijk is om inspiratie en goede moed te houden.

Bij een groep: wissel dit uit.

Verhaal deel 4

“Tja,” zei de broer na dit relaas, “het doet me denken aan mijn rol als voorzitter van het parochiebestuur. We proberen er als gemeenschap Het Goede te doen. We bezoeken de zieken, leven mee met de rouwenden, laten ons informeren over de onzichtbare armoede dichtbij en zoeken naar mogelijkheden daarin verlichting te bieden. Daarmee geven we handen en voeten aan de woorden van het evangelie dat we tijdens de liturgie horen. De meeste parochianen kunnen die verhalen niet navertellen. Daarin lijken ze op jouw leerlingen en de feitjes van de proefwerken. Maar een aantal zal de Geest van die verhalen herkennen in ons handelen. Dat zijn de zadjes die wij uitstrooien. En we zien dat de kinderen van deze mensen die Geest meekrijgen en er op hun manier iets mee doen. Dat is ons leraarschap. We bieden onze woorden en ons handelen aan. Aan het doorleven daarvan wordt onze kwaliteit afgemeten.

Ik denk dat we in de loop van de jaren erg voorzichtig geworden zijn in ons leraarschap. We willen niet prekering zijn in het stellen van waarden en normen. We vinden het niet gepast om de weg of zelfs maar een weg te wijzen aan anderen, vanuit een bepaalde bescheidenheid die we hierin ontwikkeld hebben. Toch zoeken mensen niet voor niets aansluiting bij onze gemeenschap. Men zoekt een richting om te gaan.

Uit dit gesprek met jou voel ik me meer geroepen om diaconaal leraarschap vorm te geven, door betrokken leden te vragen hun gedrevenheid en verbondenheid aan bepaalde maatschappelijke problemen te verwoorden. Ik kan de verpleegster die lector is, vragen eens in het parochieblad te schrijven over waar ze tegenaan loopt in de zorg. Ik kan de docent in het speciaal onderwijs die ieder jaar de kerststal mee opbouwt vragen, eens te vertellen in een woord- en communiedienst, hoe hij ziet dat zijn leerlingen als kansarmen moeten overleven in deze snelle samenleving. Wie weet wat daar uit voortkomt. We laten zaden waaien. De leraar als tuinman “

Afsluiting

Maak een plan om het diaconaal leraarschap in de eigen gemeenschap te stimuleren.